यते तात्पर्यं षड्भिर्मन्त्रैर्गच्छन्ति अत्र यद्यपि पञ्च दिशो दैवीरित्यादयः पञ्चैव मन्त्रा गमने विनियुक्ताः तथाप्युड्ढ वेत्यादिना मन्त्रेण सहैते षड्भवन्ति इति षण्णामपि मन्त्राणां गमनसाधनत्वाभिधानं गमनमन्त्रबाङ्गल्याभिप्रायम् ॥४७॥ सप्तमकाण्डे गार्हपत्यचयनाभिधाना[न]न्तरं तत्र तिस्रोऽनुष्टुभः सम्पाद्य तासां मध्ये एकामाहवनीयं प्रत्यत्तंग्रवंत्युक्तम् (? see ७.१.२.१३.) । अत्रोक्तप्रकारेणानुष्टुभः सम्पादने (°पानने) तासामेकामनुष्टुभमत्राहृतवन्तो (°मेका सा अनु°) भवन्तीत्याह तद्या अमूरिति । गार्हपत्यात्खल्वग्निराहवनीयस्थानं प्रति प्रणीतोऽतश्चाग्निप्रणयने विद्यमानमन्त्राङ्गतिसंख्याद्वारास्यानुष्टुभः (!) सम्पादनात् गार्हपत्ये सम्पादितानामनुष्टुभामेकामत्राहृतवन्तो भवन्तीत्युच्यते ॥४८॥ स चित्याग्निः प्रणेष्यमाणमग्निमब्रवीत् । तस्माद्यस्मिन्नवसरे एतमग्निं गार्हपत्यादत्र चित्याग्नावाहरन्ति अथ पश्चादेष आङ्गतिरूपायान्नाय समर्थो भवति अग्निप्रणयनानन्तरमेव चित्याग्नेराङ्गतिसम्बन्धादिति भावः ॥४९॥ चित्याग्निरूपः प्रजापतिः ॥५०॥३॥२॥

पूर्वस्मिन्नध्याये स्वयमातृण्णाया व्याघारणसमुन्नणादि कर्माभिहितम् अथास्मिन्नध्याये वैश्वानरमारुतवसोर्धारादिहोमलक्षणं कर्माभिधास्यते ॥१॥ अदःशब्दो दीक्षणीयेष्टिकालं परामृशति । दीक्षणीयायां वैश्वानरं रेतोरूपेण सिक्तवानिति यत् तस्मादयमग्निरिहापि तदनुरोधेन वैश्वानर एव ज्ञायते अतश्च वैश्वानररूपेणोत्पादनाय वैश्वानरदेवत्यं हविर्भुङ्क्ष्यादिति भावः । निरुक्तमुच्चैः प्रकाशम् ॥२॥ इदमिति मुखं श्मश्रुविशिष्टं हस्तेन प्रदर्शने (°र्श्यते ?) ॥४॥ इदमिति मुखादुपरितनं दक्षनेत्रनासिकाललाटस्थानं निर्दिश्यते । अलोमकमिव ह्यक्षरिक्षमिति तत्र पृथिवीवत् महीधरमहीरुहादीनामभावात् । स प्राणोऽस्य निर्दिष्टप्रदेशस्य मध्येन वर्तते ॥५॥ शिर एवेति अत्र शिरःशब्देन ललाटादुपरितनं केशोद्गमस्थानमुच्यते इदं तच्छिर इत्यत्र गलादुपरितनं सर्वमपि शिरसा उसोद्धन (प्रसिद्धेन ?) विवक्षितम् अन्यथा पूर्वोक्तस्यानुपपत्तेः ॥६॥ वैश्वानरयागानन्तरं मारुतानां होमं विधाय तान्प्राणात्मना प्रशंसति ॥७॥ प्राणयोर्हस्तेन निर्देशः । अनयोः श्रोत्रयोः शिरोमध्येऽवस्थानात् ॥१०॥ इमाविति चक्षुषोर्निर्देशः ॥११॥ इमाविति नासाविवरयोर्निर्देशः । अरण्येऽनूच्यः कश्चिदनुवाकः तेन क्ष्यमानोऽपि पुरोडाशोऽरण्येऽनूच्यो भवति ॥१२॥ प्रजायास्तु तदाज्ञाधीनवान्नीचैर्वृत्तेरनिरुक्तत्वम् ॥१५॥ पुरोऽनुवाक्यवन्तं याज्यवन्तमिति छान्दसो ह्रस्वः ॥१६॥ एतेषां वै सप्तपदानामित्यत्र मारुतशब्देन तद्धोमसाधनभूताः शुक्रज्योतिश्चेत्यादयो मन्त्रा विवक्ष्यन्ते ते च सप्तपदा भवन्ति । इयमेव चिति (! इदमेवेति) प्रसृतिरभिनयेन प्रदर्श्यते कपुशलामेव (!) वक्राङ्गमुखमुच्यते (? स्रुङ्मु° ?) । अयमिति बाङ्गदण्डः प्रदर्श्यते एवं बाङ्गेव क्रमित्युक्तं (? स्रुगि° ?) भवति ॥१७॥ अथ होमक्रमेण तान्मारुतान्प्रत्येकं नद्यादिरूपेण प्रशंसति तद्यमिति । प्राच्यः प्राङ्मुखाः पूर्वसमुद्रगामिन्यो गङ्गायमुनादयः सप्त नद्यः ॥१८॥ रिप्रतराः रिप्रमिति पापमुच्यते पापिष्ठाः । शपनमिति व्यत्ययेन पकारस्य फकाध्रुवः (!?) अत्यर्थमुपालम्भनीयाः । आहनमिति प्रोचोक्तिमुच्यते (!?) तस्या अत्यर्थं वादितारो भवन्तीति मूत्ररूपवान्तासां नदीनां पयः पिबन्तो तितरा (!) नीचा भवन्तीत्यर्थः ॥२४॥१॥३॥

अथ पुनस्तामेव वसोर्धारां संस्कृतस्याग्नेरभिषेकात्मना प्रशंसति ॥२॥ इदं च मऽइदं च मऽइति वाजश्च मे प्रसवश्च मऽइत्यादिमन्त्राणां निर्देशः ॥५॥ व्योकसौ विभिन्नदेशस्था-